

MATERIAŁY HISTORIOGRAFICZNE
HISTORIOGRAPHIC MATERIALS

Inż. Janusz Antoni CZYŻEWSKI (1910–1995)

In memory of Janusz Antoni CZYŻEWSKI, Agr. Eng. (1910–1995)

Tomasz MAJEWSKI

ul. Włociańska 2 m. 39, 01-710 Warszawa; e-mail: tomasz_majewski@sggw.pl

KEY WORDS: Janusz A. CZYŻEWSKI, zoology, entomology, historiography, biography, publications.

Inżynier Janusz CZYŻEWSKI był postacią dobrze znaną wielu starszym już obecnie wiekiem entomologom i pracownikom służby ochrony roślin. Mijająca właśnie setna rocznica urodzin jest dobrą okazją do przypomnienia jego działalności i dorobku naukowego.

Inż. Janusz A. CZYŻEWSKI (1910–1995)

Janusz Antoni CZYŻEWSKI urodził się 28 maja 1910 r. w Warszawie. W latach 1930–1934 studiował na wydziale rolniczym Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, specjalizując się w entomologii pod kierunkiem prof. Zygmunta MOKRZECKIEGO; dodatkowo zaliczył przedmioty obowiązujące na studiach zoologii Uniwersytetu Warszawskiego. Formalnie studiów na SGGW wówczas jednak nie ukończył, a dyplom inżyniera rolnika otrzymał dopiero w 1952 r. na podstawie Ustawy o stopniu inżyniera z roku 1948.

Pracę zawodową rozpoczął w latach 1932–1936 jako asystent wolontariusz, a następnie młodszy asystent profesora Zygmunta MOKRZECKIEGO w Zakładzie Entomologii i Ochrony Lasu SGGW. W latach 1937–1944 prowadził – wraz z zoologiem dr Romanem KUNTZE i fitopatologiem dr Józefem KOCHMANEM – prywatną firmę „Biuro Techniczne Ochrony Roślin”. W czasie okupacji niemieckiej placówka ta zatrudniała, po części fikcyjnie, wielu pracowników warszawskich uczelni.

Natychmiast po zakończeniu wojny aktywnie włączył się w organizowanie służby ochrony roślin. W maju 1945 r. został skierowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych na Dolny Śląsk z zadaniem tworzenia miejscowej służby fitosanitarnej. We Wrocławiu zabezpieczył laboratoria poniemieckie i zorganizował Zakład Doświadczalny Ochrony Roślin, którym kierował w latach 1945–1946, a który w 1951 r. wszedł do nowo wówczas powstałego Instytutu Ochrony Roślin jako jego oddział wrocławski. Z początkiem 1947 r. wznowił we Wrocławiu, na krótko, działalność Biura Technicznego Ochrony Roślin. Od sierpnia 1949 r. był zatrudniony w charakterze doradcy technicznego Głównego Komisarza do Zwalczania Szkodników Ziarna i Przetworów Zbożowych, a następnie zarządu Centrali Zwalczania Szkodników Zbożowo-Mącznych.

Okres pobytu Janusza CZYŻEWSKIEGO we Wrocławiu był czasem jego intensywnej działalności naukowej i popularyzatorskiej. Wyzwaniem, któremu poświęcił kilka lat pracy, była powojenna plaga szczurów. Ujemne wyniki prób ich zwalczania za pomocą stosowanych wówczas powszechnie metod zachęciły go do opracowania teoretycznych podstaw zwalczania tych gryzoni. Było już wówczas dla niego oczywiste, że skuteczność zwalczania szczurów musiała być oparta na znajomości środowiska, etiologii zwierząt i teorii odruchów warunkowych. Szeroko zakrojone badania prowadził w latach 1947–1952. Część ich wyników ogłosił drukiem w pracach z lat 1950–1956, a omówienie metody zwalczania przeznaczone dla praktyków rozpowszechnił w powielonych skryptach. Już w 1949 roku przekazał opracowaną przez siebie metodę do stosowania w placówkach państwowych. Metoda J. CZYŻEWSKIEGO („metoda wrocławska”) była w ciągu następnych lat wielokrotnie stosowana i testowana, a jej wyniki okazały się znacznie lepsze od wyników prowadzonej wówczas powszechnie akcji odszczurzania. Przyczynami, dla których nie została, mimo swojej wysokiej skuteczności, powszechnie i wyłącznie stosowana w całym kraju, były jej stosunkowo duże koszty, czasochłonność i konieczność starannego przeszkolenia stosującego ją personelu.

W latach 1948–1950 Janusz CZYŻEWSKI badał szkodniki lucerny nasiennej. Od 1949 r. do opuszczenia Wrocławia współpracował z Katedrą Entomologii Stosowanej W.S.R., której kierownik, prof. Jan RUSZKOWSKI, zlecał mu kierowanie pracami dyplomowymi oraz specjalistyczne wykłady. Zresztą w całym okresie pobytu we Wrocławiu inż. CZYŻEWSKI popularyzował zagadnienia ochrony upraw i zapasów przed szkodnikami i chorobami w radio, w prasie codziennej i na kursach szkoleniowych.

W lipcu 1955 r. Ministerstwo Rolnictwa powierzyło mu zorganizowanie w Warszawie Centralnego Laboratorium Kwarantanny Roślin, badawczo-usługowej placówki przy tym ministerstwie. Inż. CZYŻEWSKI przeprowadził się do Warszawy i z zapałem przystąpił do pracy; starał się o środki, zatrudnił doświadczonego fitopatologa dr Helenę JURASZKÓWNE, opracował ambitne plany rozwoju tej placówki. Niestety, zmiana koncepcji pracy minister-

stwa i stopniowa redukcja jego etatów spowodowały likwidację Laboratorium i zwolnienie inż. CZYŻEWSKIEGO z dniem 30 kwietnia 1958 r. Później nie był już nigdzie stale zatrudniony, utrzymywał się z honorariów za drukowane publikacje i z różnego typu prac zleconych. Od 1958 r. współpracował z Zakładem Ekologii PAN i dzięki otrzymanym dotacjom opracowywał własne materiały badawcze dotyczące zachowań populacji szczurów. W latach 1980–1988 pomagał prof. Henrykowi SANDNEROWI przy redagowaniu „Wiadomości Entomologicznych”. Był członkiem Polskiego Związku Entomologicznego, Polskiego Towarzystwa Zoologicznego, Towarzystwa Ogrodniczego Warszawskiego oraz Stowarzyszenia Autorów ZAIKS. Zmarł po krótkiej chorobie 31 lipca 1995 roku w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim.

Inż. Janusz CZYŻEWSKI pozostawił po sobie obszerny dorobek, w części drukowany, w części w maszynopisach. Spis jego drukowanych publikacji liczy ponad 80 pozycji. Ogłoszone drukiem prace naukowe dotyczą trzech grup zagadnień: 1 – chorób i szkodników roślin uprawnych, 2 – zwalczania gryzoni i ich zachowań oraz 3 – historii entomologii stosowanej.

Badań nad owadami (i roztocznymi) szkodliwymi, ich biologią i sposobami zwalczania dotyczą publikacje poświęcone bruzdownicy pędówce (1935), płaszczyńcowi burakowemu (1936), kibitnikowi lilakowcowi (1936) i przędziorkowi lipowcowi (1937). Publikował popularne i przeglądowe artykuły i rozdziały w różnych wydawnictwach poświęconych szkodnikom i chorobom roślin, m.in. lucerny (1956), róży (1967) oraz roślin ozdobnych w mieszkaniu i na balkonie (1967–1989). Najważniejsza pozycja z tej dziedziny to obszerny podręcznik „Choroby i szkodniki roślin ozdobnych” (1975), pierwszy tego typu w naszej literaturze.

O prowadzonych intensywnie badaniach nad zachowaniem i zwalczaniem szczura śniade-go i publikacjach inż. CZYŻEWSKIEGO dotyczących tego zagadnienia była już mowa wyżej. Drukiem ogłosił tylko część wyników swoich doświadczeń, a także zwięzły opis opracowanej przez siebie metody zwalczania szczurów. Do końca życia nosił się z zamiarem przygotowania do druku całości wyników swoich badań i wynikających z nich wniosków użytecznych w praktyce.

Cenną częścią publikowanego dorobku inż. CZYŻEWSKIEGO są jego artykuły dotyczące historii entomologii stosowanej. I tu nosił się z zamiarem opracowania dużego dzieła o historii tej dyscypliny w Polsce. Te historyczne zainteresowania inż. CZYŻEWSKIEGO ujawniły się bardzo wcześnie: już po śmierci w roku 1935 swojego mistrza, profesora Zygmunta MOKRZECKIEGO, napisał jego obszerny życiorys (1937). Kilkakrotnie pisał o zamordowanym przez Niemców w czasie Powstania przyjacielu, Romanie KUNTZE, ogłosił też w „Ochronie Roślin” życiorysy kilku zmarłych entomologów. Od roku 1980, gdy pomagał w redagowaniu „Wiadomości Entomologicznych”, w każdym numerze umieszczał starannie opracowany, często pełen nieznanych dotąd szczegółów, życiorys polskiego entomologa z wyczerpującym omówieniem jego działalności naukowej. Gromadził materiały do przyszłej syntezy historii entomologii stosowanej w naszym kraju. Znaczący był jego udział w „Słowniku biologów polskich” (1987). Ta część dorobku inż. CZYŻEWSKIEGO będzie zawsze ceniona przez historyków nauk przyrodniczych i nauk rolniczych różnych specjalności.

W spuściźnie Janusza CZYŻEWSKIEGO zachowały się maszynopisy (w liczbie 49) nie opublikowanych opracowań: artykułów, notatek informacyjnych, projektów organizacji służby ochrony roślin, sprawozdań, instrukcji (głównie dotyczących walki z gryzoniami) i referatów (m.in. pełny tekst referatu o początkach i rozwoju wiedzy o owadach szkodliwych w Polsce z 1980). Przekazane one zostały, wraz z innymi dokumentami (także z kompletnym spisem jego publikacji), do archiwum Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w Warszawie.

Inż. Janusz CZYŻEWSKI był człowiekiem o ogromnej wiedzy i wyjątkowo szerokich zainteresowaniach. Gruntowne wykształcenie, żywe kontakty z wieloma interesującymi ludźmi, zawsze znakomita pamięć, wyjątkowa staranność i cierpliwość w pracy naukowej czyniły z niego człowieka, który wiele mógł dokonać na tym polu. Niewątpliwie wojna i jej następstwa zwichnęły jego rozwój zawodowy, podobnie zresztą jak i wielu innych współczesnych mu ludzi nauki. Mimo tych niesprzyjających okoliczności pozostawił cenny, oryginalny dorobek naukowy. W pamięci autora, który dużo mu zawdzięcza w pogłębieniu swoich zainteresowań historycznych, pozostanie zawsze jako człowiek wyjątkowo życzliwy, chętnie służący pomocą i radą.

Publikacje entomologiczne i historyczne inż. Janusza Antoniego CZYŻEWSKIEGO

Entomological and historical publications by Ing. Janusz Antoni CZYŻEWSKI

- CZYŻEWSKI J. 1934: Likwidacja wydziałów rolniczych. Kurjer Warsz., r. **114** nr 235 (z 27.VIII, wyd. wiecz.): 6.
- CZYŻEWSKI J. 1934: Szczegółowy program egzaminacyjny z entomologii dla studentów Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie zestawil (...). Nakł. Sekcji Wydawniczej Koła Rolników Zrzeszenia Słuchaczy S.G.G.W., Warszawa: 1-21.
- CZYŻEWSKI J. 1935: Bruzdowica pędówka (*Ardis bruniventris* HARTIG, Hymenoptera), krótki opis szkodnika i sposobów jego zwalczania. Roczniki Nauk ogrodn., **2**: 173-182.
- CZYŻEWSKI J. 1936: Masowe wystąpienie płaszczyńca burakowego (*Piesma quadrata* FIEBER). Gazeta roln., **76** (33-34): 811-813.
- CZYŻEWSKI J. 1936: O Zygmuncie MOKRZECKIM wspomnienie pośmiertne. Gazeta roln., **76** (21): 520-522.
- CZYŻEWSKI J. 1936: Najważniejsze szkodniki malin. Stacja Ochrony Roślin Tow. Ogrodn. Warsz., Warszawa, No **98**, ss. 3 nlb. [Wydane powtórnie w 1937 r.].
- CZYŻEWSKI J. 1936: W sprawie szkodników szklarniowych. Nowocz. Ogrodn., **1** (1): 18-19.
- CZYŻEWSKI J. 1936: Kibitnik lilakowiec (*Xanthospilapteryx syringella* F.) szkodnik lilaku i ligustru. Nowocz. Ogrodn., **1** (3): 51-54.
- CZYŻEWSKI J. 1936: O szczytne zadania asystenta. Biuletyn Związku Stowarzyszeń Asystentów Państwowych Szkół Akademickich Rzplitej Polskiej, **3** (1): 23-27.
- CZYŻEWSKI J. 1937: Zygmunt MOKRZECKI znakomity entomolog polski. Pol. Pismo ent., **14-15**: 1-80, 1 portr.
- CZYŻEWSKI J. 1937: O szkodnikach roślin szklarniowych. Roczn. Nauk roln. i leśn., **41**: 407-409.
- CZYŻEWSKI J. 1937: Przędziorek lipowiec (*Tetranychus telarius* L.) sprawca brunatnienia i usychania liści lip. Nowocz. Ogrodn., **2** (1): 11-14, (2): 34-35.
- CZYŻEWSKI J. 1937: Prace w sadzie w zakresie ochrony roślin. Nowocz. Ogrodn., **2** (2): 35-37, (3): 55-56, (4): 75-78, (5): 97, (6): 116-117, (8): 157-158.
- CZYŻEWSKI J. 1937: Najaktualniejsze zagadnienia z dziedziny zwalczania szkodników szklarniowych. Wiadom. ogrodn. gospod. i handl., **3** (10): 13.
- CZYŻEWSKI J. 1937: Znaczenie chorób i szkodników roślin w kwaciarstwie. Wiadom. ogrodn. gospod. i handl., **3** (49-52): 15-18.
- CZYŻEWSKI J. 1938: Zagadnienie zimowych oprysków w sadownictwie w świetle nowych doświadczeń. Gazeta roln., **78** (5): 165-168.
- CZYŻEWSKI J. 1938: Zagadnienie zimowych oprysków w sadownictwie w świetle nowych doświadczeń. Przegl. ogrodn., **21** (2): 70-74.
- CZYŻEWSKI J. A., KOCHMAN J., KUNTZE R. 1941: Cennik nasion. [wyd.] Biuro Techniczne Ochrony Roślin (...) w Warszawie, Warszawa: 1-24.
- CZYŻEWSKI J. 1947: O chorobach i szkodnikach roślin. Działkowiec Polski, **2** (4): 58, (5-6): 75.

- CZYŻEWSKI J. 1948: Przyczyny niskich plonów lucerny nasiennej. *Przegląd roln.*, **3** (5): 146-148.
- CZYŻEWSKI J. 1948: Zakasać ręce do pracy w ogródku. *Słowo Polskie* (Wrocław), r. **3** nr 71 (z 12.III): 4.
- [CZYŻEWSKI J.] 1948: (anonimowo) Wiosenna praca w ogródkach. Higiena warzywników. *Słowo Polskie* (Wrocław), r. **3** nr 91 (z 3.IV): 4 [w spuściznie J. CZYŻEWSKIEGO jest podpisany przez niego maszynopis tego artykułu].
- [CZYŻEWSKI J.] 1949: Sprawozdanie stenograficzne z przebiegu konferencji w sprawie zwalczania szkodników ziarna i przetworów zbożowych, odbytej w dniu 2 września 1949 roku w dużej sali konferencyjnej Ministerstwa Handlu Wewnętrznego w Warszawie, [Warszawa]: 1-71 [maszynopis powielony; wypowiedzi J. CZYŻEWSKIEGO na s. 24-31, 59-64 i 66-67].
- CZYŻEWSKI J. 1950: Zarys wiadomości o środkach chemicznych do zwalczania szkodników zwierzęcych. Skrypty z centralnego szkolenia kierowników ekip dezynsekcyjnych, rzeczoznawców terenowych i kierowniczego personelu technicznego Dyrekcji i Wojewódzkich Ekspozytur Centrali Zwalczania Szkodników Zbożowo-Mącznych, Łódź. Tom II [rozdział IV]: 1-28.
- CZYŻEWSKI J. 1956: Szkodniki roślin motylkowych pastewnych. [W:] KOCHMAN J., STRAWIŃSKI K., WĘGOREK W. (red.): *Ochrona roślin*. Wyd. II. PWRiL, Warszawa: 109-119.
- CZYŻEWSKI J. 1956: Instrukcja tymczasowa w sprawie pobierania prób dla oceny zdrowotności importowanych nasion lnu. [wyd.] Ministerstwo Rolnictwa, Zarząd Ochrony i Kwarantanny Roślin, Warszawa: 1-7 [maszynopis powielony].
- CZYŻEWSKI J. 1956: Najważniejsze choroby i szkodniki lucerny nasiennej. Ministerstwo Rolnictwa, PWRiL, [Warszawa]: 1-8.
- CZYŻEWSKI J., JURASZEK H., STACHYRA T. 1956: Tabelaiczny przegląd chorób i szkodników podlegających przepisom nadzoru kwarantannowego nad obrotem płodów roślinnych. [wyd.:] Ministerstwo Rolnictwa, Centralne Laboratorium Kwarantanny Roślin, Warszawa: 1-13 [maszynopis powielony].
- CZYŻEWSKA H., CZYŻEWSKI J. 1956: Projekt szafki „Hansena” do przeszczepiania czystych kultur patogenów roślin dla potrzeb laboratoriów ochrony i kwarantanny roślin w Polsce [arkusz 108 x 31 cm, powielone, bez danych wyd.].
- CZYŻEWSKI J., WILIŃSKI M. 1957: Stan zdrowotny roślin uprawnych w Polsce (informacja tymczasowa za 1957 r.). *Biuletyn Kwarantanny i Ochrony Roślin*, **1** (5): 74-79.
- CZYŻEWSKI J. 1960: [Referat w dyskusji na obradach Sekcji Ochrony Roślin, bez tytułu]. [W:] Krajowa konferencja naukowo-techniczna na temat: „Sposoby i metody realizacji planu rozwoju produkcji rolniczej w latach 1960–1965 w zakresie nasiennictwa, ochrony roślin, bazy paszowej i hodowli bydła”. Materiały pokonferencyjne. [wyd.] Naczelna Organizacja Techniczna (...), Warszawa: 142-145.*
- CZYŻEWSKI J. 1963: [Hasła z zakresu ochrony roślin]. [W:] *Mała encyklopedia rolnicza*. PWRiL, Warszawa, ss. VIII, 1002. [To samo w niezmiennym dodruku, 1964].
- CZYŻEWSKI J. 1967: Krótki przegląd chorób i szkodników róży. *Rocznik Pol. Tow. Miłośników Róż*, **1967**: 42-46.
- CZYŻEWSKI J. 1967: Środki chemiczne do ochrony róży przed chorobami i szkodnikami. *Rocznik Pol. Tow. Miłośników Róż*, **1967**: 47-50.
- CZYŻEWSKI J. 1967: Ochrona przed chorobami i szkodnikami. [W:] KILJAŃSKA I. (red.): *Rośliny ozdobne w mieszkaniu i na balkonie*. Wyd. VI. PWRiL, Warszawa: 58-85 [autorstwo J. CZYŻEWSKIEGO podane na s. 60]. To samo w wyd. VII (1971), VIII (1977), IX (1989) i X (1990).

* J. A. CZYŻEWSKI wymieniony jest wśród członków konferencji (s. 1) i w składzie komisji (s. 4), która sformułowała wnioski Sekcji (s. 145-150). Zachowany w spuściznie CZYŻEWSKIEGO maszynopis tekstu wydrukowanego referatu ma tytuł „Sposoby i metody realizacji planu rozwoju produkcji rolniczej w latach 1960–1965 w zakresie ochrony roślin”.

- CZYŻEWSKI J. 1969: Roman KUNTZE i jego wkład do nauki o szkodnikach roślin. *Przegl. zool.*, **13** (4): 297-317, 2 tabl.
- CZYŻEWSKI J. 1969: Spuścizna naukowa profesora Romana KUNTZEGO. *Ochrona Roślin*, **13** (10): 15-16.
- CZYŻEWSKI J. 1971: KUNTZE Roman Marian (1902–1944). *Pol Słow. Biogr.*, **16**: 203-205.
- CZYŻEWSKI J. 1971: W 35 rocznicę śmierci Profesora Zygmunta MOKRZECKIEGO. *Ochrona Roślin*, **15** (12): 15-17.
- CZYŻEWSKI J. 1974: Tablica poświęcona pamięci Profesora Romana KUNTZEGO. *Przegl. zool.*, **18** (3): 432-434.
- CZYŻEWSKI J. 1975: Choroby i szkodniki roślin ozdobnych. PWRiL, Warszawa. 668 ss.
- CZYŻEWSKI J. 1975: Zasady ochrony roślin uprawnych przed szkodliwymi owadami. *Przegl. zool.*, **19** (1): 43-53.
- CZYŻEWSKI J. 1976: W 30 rocznicę nazwania imieniem Romana KUNTZEGO sali wykładowej w Instytucie Zoologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. *Przegl. zool.*, **20** (4): 399-411.
- CZYŻEWSKI J. 1980: Działalność naukowa Romana KUNTZEGO w dziedzinie entomologii. *Wiad. entomol.*, **1** (1): 51-56.
- CZYŻEWSKI J. 1980: Udział Zygmunta MOKRZECKIEGO w rozwoju entomologii w Polsce. *Wiad. entomol.*, **1** (2): 103-112.
- CZYŻEWSKI J. 1980: Owady i roztocze uszkadzające drzewa i krzewy w środowiskach zurbanizowanych. [W:] XXXVII Zjazd PTE Kraków 22–24 IX 1980. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Zarząd Główny oraz Oddział w Krakowie, Kraków: 1-3.
- CZYŻEWSKI J. 1980: Początki i rozwój wiedzy o owadach szkodliwych w Polsce. [W:] XXXVII Zjazd PTE Kraków 22–24 IX 1980. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Zarząd Główny oraz Oddział w Krakowie, Kraków: 1-6.
- BOGATKO W., CZYŻEWSKI J. A. 1981: Zasługi Jana KINELA dla polskiej entomologii. *Wiad. entomol.*, **1** (3) (1980): 181-190.
- CZYŻEWSKI J. 1981: Twórczość naukowa Jana NOSKIEWICZA. *Wiad. entomol.*, **1** (4) (1980): 299-308.
- CZYŻEWSKI J., ŻYDŁOWICZ W. 1981: Profesor Zbigniew KAWECKI (1908–1981) w służbie ochrony roślin uprawnych. *Ochrona Roślin*, **25** (6): 20-21.
- CZYŻEWSKI J. 1981: Docent Jerzy OBARSKI (1902–1980) i jego dorobek w dziedzinie entomologii. *Ochrona Roślin*, **25** (9): 20-21.
- CZYŻEWSKI J. 1982: Prace badawcze Adama KRASUCKIEGO nad fauną Polski i szkodliwymi owadami w rolnictwie. *Wiad. entomol.*, **2** (1–2) (1981): 51-62.
- CZYŻEWSKI J. 1982: Działalność naukowa Stanisława MINKIEWICZA na polu entomologii. *Wiad. entomol.*, **2** (3–4) (1981): 123-133.
- CZYŻEWSKI J. 1982: O Jerzym OBARSKIM (1902–1980) wspomnienie pośmiertne. *Wiad. entomol.*, **3** (1–2): 65-76.
- CZYŻEWSKI J. 1982: Władysław ŻYDŁOWICZ (1905–1982) zasłużony pracownik służby ochrony roślin uprawnych. *Ochrona Roślin*, **26** (9): 19-20.
- CZYŻEWSKI J. 1983: Pamięci Jana i Ireny RUSZKOWSKICH. *Wiad. entomol.*, **3** (3–4) (1982): 155-169.
- CZYŻEWSKI J. 1983: Henryk SZCZEPAŃSKI (1918–1981) jako entomolog. *Wiad. entomol.*, **4** (1–2): 43-51.
- CZYŻEWSKI J. 1984: Działalność naukowa Ludwika SITOWSKIEGO na polu entomologii. *Wiad. entomol.*, **4** (3–4) (1983): 127-138.
- CZYŻEWSKI J. 1984: Pamięci Jana Witolda PAWŁOWICZA. *Wiad. entomol.*, **5** (1–2): 57-71.
- CZYŻEWSKI J. 1985: Udział Klementyny STĘPNIEWSKIEJ (1906–1984) w badaniach owadów i roztoczy szkodliwych w produkcji ogrodniczej. *Wiad. entomol.*, **5** (3–4) (1984): 163-180.
- CZYŻEWSKI J. A., MAJEWSKI T. 1985: Janina WORONIECKA-SIEMASZKOWA i jej badania nad owadami szkodliwymi, owadorostami i wektorami wirusów ziemniaka. *Wiad. entomol.*, **6** (1–2): 101-116.

- CZYŻEWSKI J. 1986: Od Redakcji. *Wiad. entomol.*, **6** (3–4) (1985): 219-221.
- CZYŻEWSKI J. 1986: Przegląd prac naukowych Stefana KÉLERA z dziedziny entomologii opublikowanych w latach 1921–1943. *Wiad. entomol.*, **6** (3–4) (1985): 223-231.
- CZYŻEWSKI J. 1987: Doktor Eugeniusz JUDENKO w 85-lecie urodzin. *Wiad. entomol.*, **7** (1–2): 69-94.
- CZYŻEWSKI J.A., ŚLIWA E. 1987: Zbigniew SIERPIŃSKI (1926–1985) i jego dorobek badawczy w dziedzinie entomologii leśnej. *Wiad. entomol.*, **7** (3–4): 175-185.
- CZYŻEWSKI J. 1987: Eugeniusz KAMIŃSKI (1906–1986) twórca służby ochrony roślin w Polsce Ludowej. *Ochrona Roślin*, **31** (12): 5-7.
- CZYŻEWSKI J. 1987: [29 biogramów]. [W:] FELIKSIĄK S. (red.): *Słownik biologów polskich*. PWN, Warszawa. 619 ss.
- CZYŻEWSKI J. 1988: Marian i Jarosław ŁOMNICCY na kartach dziejów entomologii w Polsce. *Wiad. entomol.*, **8** (1–2): 73-91.
- CZYŻEWSKI J., MAJEWSKI T. 1988: Doktor Jan Władysław ZUB (1901–1982) i jego zasługi dla polskiej fitopatologii. *Ochrona Roślin*, **32** (2): 15-17.
- CZYŻEWSKI J. 1989: Eugeniusz KAMIŃSKI (1906–1986) entomolog i organizator ochrony roślin uprawnych. *Wiad. entomol.*, **8** (3–4) (1988): 137-147.

SUMMARY

Janusz Antoni CZYŻEWSKI was born in Warsaw on May 28, 1910. He studied at Warsaw Agriculture University. Later on he worked as an assistant to the prominent applied entomologist, Professor Zygmunt MOKRZECKI, at the same University. From 1937 to 1944 he was a co-owner of a plant protection laboratory in Warsaw. After WWII he was deputed to Wrocław for organizing there a Polish plant protection service. Afterwards he established in Warsaw the Central Laboratory of Plant Quarantine at the Ministry of Agriculture. He was the manager of the Laboratory for some years. He published over 80 papers in various fields of zoology and entomology. Some of the papers dealt with rat control (these animals were a severe problem after the war). He studied rat behavior and developed an original method of their extermination. But the majority of his publications were devoted to insects infesting cultivated plants, especially ornamental ones. He was also interested in the history of applied entomology in Poland. Numerous unpublished articles written by him were deposited in the Museum and Institute of Zoology of the Polish Academy of Sciences in Warsaw. He died on July 31, 1995 in Warsaw.

